

University of Groningen

Meesterwerken met ezelsoren

Parlevliet, S.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2009

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Parlevliet, S. (2009). *Meesterwerken met ezelsoren: Bewerkingen van literaire klassiekers voor kinderen 1850-1950*. [, Rijksuniversiteit Groningen]. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Woord vooraf

Het is 9 oktober 2007. Voor me ligt *The Life and Strange Surprising Adventures of Robinson Crusoe of York, Mariner* en daaromheen een tiental bewerkingen voor kinderen. Ik ben juist bezig met een betoog dat Robinsons verblijf op het gruwelijk onherbergzame en onbewoonde eiland, moederziel alleen en naakt overgeleverd aan de grillen der natuur, gold als een pedagogisch middel om kinderen godvrucht en gehoorzaamheid aan te leren, als er een e-mail binnenkomt. Een bericht uit Griekenland:

We zitten al weer een dag of drie als een stel Robinson Crusoe's op een verlaten landtong over de azuurblauwe zee uit te kijken. Zwemmen, zonnen, lezen is ons lot. Helaas is er nog geen 'Vrijdag' aan komen spoelen die onze koffie of wijn aanreikt; dan zou het helemaal volmaakt zijn ...

Een beetje beduusd blader ik door Defoes meesterwerk. Woeste stormen, weinig drinkwater, wilde dieren, enge ziektes en noeste arbeid om te overleven. Geen woord over zwemmen en zonnebaden. Lezen ja, dat deed Robinson, maar niks geen verstrooiende strandlectuur, Robinson las de Bijbel! En toen Vrijdag kwam, kreeg hij het alleen maar drukker. Die moest hij namelijk opvoeden: westerse beschaving en godvreezen bijbrengen.

De negentiende-eeuwse bewerkingen voor kinderen zijn niet veel vrolijker. Robinson is iets minder wanhopig, en lang niet zo'n huilebalk als in het oorspronkelijke verhaal, maar ook deze bewerkers hadden zich waarschijnlijk vertwijfeld op hun knieën geworpen als ze zouden lezen hoe mijn vakantiegangers allerlei liederlijkheden op hun stichtelijke held projecteerden. Pas in de twintigste eeuw vertoont Robinsons ellendige verblijf in de Stille Zuidzee steeds vaker de kenmerken van de eilanden met eindeloos witte stranden uit reisbrochures.

Het moet dus wel een bewerking uit de twintigste eeuw zijn, die de schrijvers van de e-mail hebben gelezen. Barbaars werd puur, wild ongerept, het meesterwerk van Defoe een ansichtkaart uit een zomers oord. Of hebben zij wellicht bewerking noch origineel gelezen? Heeft het motief van het onbewoonde eiland, dat in veel films en liedjes als een idylle wordt bezongen, in ons geheugen misschien wel de plaats van Robinsons eenzame, openluchtgevang ingenomen?

Zelf leerde ik Robinson kennen als kind, in een bewerking met een blauw omslag, vermoedelijk uit de jaren zeventig of tachtig van de vorige eeuw. Maar mijn Robinson lag echt niet te lanterfantten aan het strand. Heldhaftig sloeg hij zich door

allerlei bloedstollende avonturen heen. Dat ik pas veel later de ‘echte’ Robinson heb ontmoet, en in de afgelopen jaren zoveel verschillende verwanten tegenkwam, heeft niets afgedaan aan de heroïsche eerste indruk die hij op mij heeft gemaakt. Zo heeft uiteindelijk iedereen zijn eigen Robinson.

Dat geldt ook voor al die andere literaire helden, die overleefden via het kinderboek, zoals Reynaert de Vos, Tijl Uilenspiegel, Don Quichot, Gulliver en Baron von Münchhausen. Ook de verhalen waarin zij de hoofdrol spelen zijn talloze malen bewerkt. Ook hun nakomelingen verschillen vaak evenveel van hen als familieleden van elkaar. Daarover gaat dit boek.

Ik dank mijn promotor Gillis Dorleijn voor de vele malen dat hij me aanspoorde me ‘aan mijn eigen haren uit het moeras omhoog te trekken’ als ik weer eens dacht dat ik verzoop. Dank ook aan mijn tweede promotor Bart Ramakers en aan Sandra van Voorst voor hun begeleiding. Professor Harry Bekkering stond aan de wieg van mijn belangstelling voor de jeugdliteratuur. Als ik tijdens mijn studie zijn colleges niet had gevolgd, was dit proefschrift er nooit geweest. Dankzij een *Marie Curie Fellowship* in het programma ‘Building on the past’ kon ik in Londen aan *University College London* werken met professor Theo Hermans. Ik ben de organisatoren van dit programma zeer dankbaar, in het bijzonder Dirk Jan Wolfram. Het *Instituut voor Cultuurwetenschappelijk Onderzoek Groningen* bedank ik voor het faciliteren van het onderzoek. Bedankt ook Mary Kemperink, voor het kritisch meelesen met enkele hoofdstukken, Nelleke Bakker, voor het deskundige commentaar, Leonieke Vermeer, voor de gedeelde ervaringen, Else Havik, voor het helpen uitkiezen van de illustraties, Chris Dickenson voor het corrigeren van de Engelse samenvatting en Lies van der Drift voor de uitstekende eindredactie.

Ik beschouw het als een voorrecht en een geluk dat ik mij een aantal jaren mocht verliezen in verhalen, ook als ik soms het gevoel had dat ik elke dag opsteeg naar de vijfde (en later vierde) verdieping om mijn neus in stinkende, oude boeken te begraven terwijl het echte leven zich beneden afspeelde. Ik draag het resultaat op aan mijn ouders. Meesterwerken.

Sanne Parlevliet
Juni 2009